

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Факультет дошкільної та спеціальної освіти

Кафедра дошкільної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В.о. завідувача кафедри дошкільної освіти

 доц. Ольга МЕЛЬНИКОВА
“30” серпня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 47 ПСИХОЛОГІЯ СПІЛКУВАННЯ

Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Спеціальність	012 Дошкільна освіта
Освітня програма	Дошкільна освіта. Психологія

Робоча програма з навчальної дисципліни «Психологія спілкування» для здобувачів вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта

Розробник: викладач кафедри дошкільної освіти Світлана ГАРБАР

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри дошкільної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Протокол № 1 від “30” серпня 2023 року

В. о. завідувача кафедри
дошкільної освіти

(підпис)

(доц. Ольга МЕЛЬНИКОВА)
(прізвище та ініціали)

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні науково-методичної комісії факультету дошкільної та спеціальної освіти

Протокол № 1 від “30” серпня 2023 року

Голова науково-методичної комісії факультету дошкільної та спеціальної освіти

(підпис)

(доц. Ольга БУТЕНКО)
(прізвище та ініціали)

Пролонговано:

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	вибіркова	вибіркова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	українська
Загальний обсяг у кредитах ЄКТС / годинах	3/90	3/90
Курс	4-й	4-й
Семестр	8-й	8-й
Кількість змістових модулів із розподілом:	3	3
Обсяг кредитів	3	3
Обсяг годин, у тому числі:	90 год.	90 год.
Аудиторні:	44 год.	10 год.
Лекційні	22 год.	6 год.
Семінарські / Практичні	22 год.	4 год.
Лабораторні	-	-
Самостійна робота	40 год.	72 год.
Індивідуальна робота	6 год.	8 год.
Форма семестрового контролю	екзамен	екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: сформувати у майбутніх фахівців уявлення про теоретичні та методологічні аспекти процесу спілкування, придбання навичок ефективного спілкування, запобігання конфліктам і оптимізації професійної діяльності.

Завдання: ознайомити студентів із теоретичними та методологічними основами психології спілкування; сприяти оволодінню понятійним апаратом науки; збагатити уявлення студентів щодо способів та комплексів психотехнічних вправ, що дають можливість певною мірою ефективно спілкуватися; навчити практично застосовувати різні концепції, методи та прийоми спілкування з урахуванням психологічних закономірностей розвитку особистості в умовах навчально-виховного процесу та його цілей; сформувати основні правила підготовки і проведення ділових заходів, підвищувати свої професійні вміння на основі систематичної роботи з науковою літературою та вивчення здобутків науки на сучасному етапі її розвитку.

Компетентності студентів, які формуються у результаті вивчення дисципліни:

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-4. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ФК-2. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага).

ФК-3. Здатність до розвитку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей раннього і дошкільного віку.

ФК-13. Здатність до організації і керівництва ігровою (провідною), художньо-мовленневою і художньо-продуктивною (образотворча, музична, театральна) діяльністю дітей раннього і дошкільного віку.

ФК-16. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.

3. Результати навчання за дисципліною

Програмові результати навчання:

ПРН-2. Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій.

ПРН-16. Проектувати педагогічні заходи із залученням фахівців суміжних галузей, батьків, громадських діячів та ін. для реалізації завдань всебічного розвитку дітей.

ПРН-19. Збирати та аналізувати дані про індивідуальний розвиток дитини.

ПРН-22. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основи психології спілкування

Тема 1. Предмет, методологічні основи та завдання психології спілкування. Сутність, об'єкт і предмет психології спілкування. Поняття «спілкування» та «комунікація», «комунікативний процес». Структура, основні функції й види комунікацій. Співвідношення й особливості вербальної й невербальної сторін комунікації, їхня специфіка в міжособистісному спілкуванні.

Тема 2. Розвиток спілкування в онтогенезі. Етапи оволодіння процесом комунікації в онтогенезі. Фізіологічні механізми мовлення. Спілкування як перша соціальна потреба.

Тема 3. Методи психології спілкування. Загально-психологічні методи психології спілкування. Тест для визначення психологічної діяльності, а також індивідуальних властивостей особистості, які характеризують поведінку та спілкування. Методика діагностики оцінки самоконтролю у спілкуванні М. Снайдера. Методика виявлення «Комунікативних та організаторських схильностей» (КОС-2). Методика Г. Айзенка – ЕРІ. Методика ясності Я-концепції Кемпбелла. «Самоактуалізаційний тест» Л. Гозмана, М. Кроза, М. Латинської.

Змістовий модуль 2. Основні психологічні характеристики спілкування

Тема 4. Класифікація видів та функцій спілкування. Соціально орієнтоване спілкування та особистісно-орієнтоване спілкування. Види спілкування та їх особливості. Класи функцій спілкування за Б.Ф. Ломовим.

Тема 5. Стратегії та стилі спілкування. Стратегії спілкування людини в міжособистісній взаємодії: співробітництво, суперництво, компроміс, пристосування, уникання. Типи комунікабельності людей. Модель комунікативної комунікації. Індивідуальні стилі спілкування.

Тема 6. Спілкування як обмін інформацією. Специфіка процесу обміну інформацією. Структура, основні функції й види комунікацій. Значення й необхідність комунікативних ролей. Основні елементи комунікації. Прийоми ефективного слухання.

Тема 7. Спілкування як взаємодія. Теорії міжособистісної взаємодії. Різновиди міжособистісних контактів. Механізм та види соціальної взаємодії. Психологічний вплив при особистісній взаємодії. Рольова поведінка особистості в спілкуванні. Аналіз класифікації типів взаємодії.

Тема 8. Спілкування як розуміння та сприйняття одне одного. Перцептивні механізми спілкування: каузальна атрибуція, ідентифікація, рефлексія, емпатія. Роль ефекту сприйняття

в спілкуванні. Ефекти й помилки міжособистісного сприйняття. Роль емоцій у спілкуванні. Феномени атракції і їхнє значення в спілкуванні.

Змістовий модуль 3. Актуальні проблеми психології спілкування

Тема 9. Конфліктне спілкування. Стадії розвитку конфлікту. Явище утрудненого спілкування і його місце у структурі соціально-психологічної проблематики. Комунікативні бар'єри як вияв крайнього ступеня утрудненості спілкування. Особливості поведінки і конфліктній ситуації. Основні способи оптимізації міжособистісної комунікації.

Тема 10. Правила проведення ділових зустрічей. Прийоми створення атмосфери взаємної довіри. Уміння вислуховувати пояснення. Психотехніки постановки питань. Фіксація отриманої інформації.

Тема 11. Способи нейтралізації маніпулятивного впливу. Феномен зворотного зв'язка в міжособистісному спілкуванні. Труднощі міжособистісного спілкування. Ознаки маніпулятивного впливу. Види та механізми маніпулятивного впливу. Види психологічного захисту від маніпулятивного впливу. Алгоритм ведення конструктивного діалогу та техніки реагування.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Науково-теоретичні засади педагогічної психології як науки												
Змістовий модуль 1. Загальні основи педагогічної психології												
Тема 1. Предмет, методологічні основи та завдання психології спілкування.	8	2	2			4	8					8
Тема 2. Розвиток спілкування в онтогенезі.	10	2	2		2	4	8				2	6
Тема 3. Методи психології спілкування.	10	2	2		2	4	10	2			2	6
Разом за змістовим модулем 1	28	6	6		4	12	26	2			4	20
Змістовий модуль 2. Основні психологічні характеристики спілкування												
Тема 4. Класифікація видів та функцій спілкування.	8	2	2		2	2	10	2			2	6
Тема 5. Стратегії та стилі спілкування.	8	2	2			4	10		2			8
Тема 6. Спілкування як обмін інформацією.	8	2	2			4	8					8
Тема 7. Спілкування як взаємодія.	8	2	2			4	8					8
Тема 8. Спілкування як розуміння та сприйняття одне одного.	8	2	2			4	8	2				6
Разом за змістовим модулем 2	40	10	10		2	18	44	4	2		2	36

Змістовий модуль 3. Актуальні проблеми психології спілкування												
Тема 9. Конфліктне спілкування.	8	2	2			4	10		2			8
Тема 10. Правила проведення ділових зустрічей.	6	2	2			4	10				2	8
Тема 11. Способи нейтралізації маніпулятивного впливу.	6	2	2			2						
Разом за змістовим модулем 3	22	6	6			10	20		2		2	16
Разом	90	22	22			6	40	90	6	4		72

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	Предмет, методологічні основи та завдання психології спілкування.	2	
2	Розвиток спілкування в онтогенезі.	2	
3	Методи психології спілкування.	2	
4	Класифікація видів та функцій спілкування.	2	
5	Стратегії та стилі спілкування.	2	2
6	Спілкування як обмін інформацією.	2	
7	Спілкування як взаємодія.	2	
8	Спілкування як розуміння та сприйняття одне одного.	2	
9	Конфліктне спілкування.	2	2
10	Правила проведення ділових зустрічей.	2	
11	Способи нейтралізації маніпулятивного впливу.	2	
	Разом	22	4

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	Ознайомитися з сутністю, об'єктом і предметом психології спілкування.	4	6
2	Розкрити методологічні принципи психології спілкування.	4	6
3	Здійснити аналіз завдань психології спілкування.	4	6
4	Розглянути структуру та функції спілкування.	4	6
5	Ознайомитися з методами психології особистості.	4	6
6	Ознайомитися з стратегіями спілкування людини в міжособистісній взаємодії в науковій психології.	4	6
7	Здійснити аналіз типів комунікабельності людей.	2	6
8	Проаналізувати авторитарне, демократичне, ліберальне спілкування.	4	6
9	Розкрити параметри визначення стилю спілкування вчителя з класом.	4	6
10	З'ясувати тип діяльності вчителя в залежності від ставлення до роботи (В.М. Сорока-Росінський, Є.Г. Костянкін).	4	6
11	Визначити основні ознаки конфліктного спілкування.	2	6
12	Встановити особливості поведінки і конфліктній ситуації.	2	6
13	Здійснити аналіз видів психологічного захисту від маніпулятивного впливу.	4	8
	Разом	46	80

8. Індивідуальні навчально-дослідні завдання

Підготовка реферативного повідомлення / презентації на тему (на вибір студента):

1. Структура та функції спілкування.
2. Комунікативна сторона спілкування. Форми комунікації.
3. Види психологічного впливу в процесі спілкування.
4. Стратегії спілкування людини в міжособистісній взаємодії.
5. Типи комунікабельності людей.
6. Авторитарне, демократичне, ліберальне спілкування.
7. Специфіка процесу обміну інформацією.
8. Структура, основні функції й види комунікацій.
9. Значення й необхідність комунікативних ролей.
10. Комунікативні бар'єри (професійні, значеннєві, організаційні, індивідуально- психологічні й ін.)
11. Правила подачі зворотного зв'язку.
12. Прийоми ефективного слухання та говоріння підготовка психо-діагностичних методик (5-7) для діагностики спілкування.

9. Методи навчання

I. Організація, самоорганізація та здійснення навчально-пізнавальної діяльності за джерелом передання і сприймання навчальної інформації: словесні (розповідь, бесіда, лекція, пояснення, інструктаж) і практичні (вправи, алгоритмізація, практична робота, активне соціально-психологічне навчання); за ступенем самостійності мислення студентів: репродуктивні і творчі методи; за логікою передання і сприймання навчальної інформації: індуктивні (узагальнення), дедуктивні(конкретизація), аналітичні, синтетичні

- навчальний аналіз, синтез, установлення причинно-наслідкових зв'язків; за ступенем керівництва навчальною роботою студентів: самостійна робота студентів, робота з книгою.

II. Стимулювання та мотивація навчально-пізнавальної діяльності.

Дидактичні (ділові, ситуативно-рольові та ін.) ігри, навчальні дискусії, інтерактивні методи навчання.

III. Контроль і самоконтроль, аналіз та оцінювання результатів навчання. Індивідуальне і фронтальне опитування, письмові контрольні роботи.

10. Методи оцінювання

Поточне оцінювання на практичному занятті; оцінка за ІНДЗ; підсумковий модульний тестовий контроль; оцінка за індивідуальні завдання.

11. Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, системних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який не спроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ЗВО без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

12. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточне тестування, самостійна робота, індивідуальна робота														ІНДЗ	Підсумковий тест	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2						Змістовий модуль 3						
T1	T2	T3	МК	T4	T5	T6	T7	T8	МК	T9	T10	T11	МК			
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	10	15	10	100

Розподіл балів, які отримують студенти заочної форми навчання

Поточне тестування та самостійна робота				ІНДЗ	Підсумковий тест	Сума
Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3				
T5	МК	T9	МК			
20	15	20	15	20	10	100

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Рекомендована література

1. Коваленко А.Б. Психологія міжособистісного взаєморозуміння: підручник. К.: ВПЦ „Київ. ун-т”, 2010. 215 с.
2. Ломачинська І.М. Основи корпоративної культури: навч. посіб. К.: Ун-т "Україна", 2016. 280 с.
3. Орбан-Лембрик Л.Е. Психологія професійної комунікації: навч. посіб. Чернівці: Книги-XXI, 2010. 528 с.
4. Опалюк О.М. Культура спілкування. Психологічні основи професійного спілкування: навч.- метод. посіб. Кам'янець-Подільський: МЕДОБОРИ, 2004. 192 с.
5. Професійна етика публічної служби та запобігання конфлікту інтересів. Навчальний посібник. К.: 2010. 67 с.
6. Філоненко М.М. Психологія спілкування: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2008. 224с.
7. Цимбалюк І.М. Психологія спілкування: Навч. посібник. К.:ВД «Професіонал», 2004. 304 с.

14. Інформаційні ресурси

1. www.ebk.net.ua/Book
2. http://www.univertv.ru/video/psihologiya/socialnaya_psihologiya/doncov_kurs_lekcij_so_cialnaya_psihologiya/psihologiya_obweniya_i_verbalnaya_kommunikaciya/